

Na neurčitě dovoleně.

Z Nár. Listů ze dne 15. prosince.

Na "neurčitou dovolenou" dostala se říšská rada a v ní i ústavnost v této polovině říše. Ani říšská rada ani ústava, tak jak vykonávala se po všechnu dobu svého trvání, nemohou činiti nijakých nároků na věčnost německých národů. Říká-li se, že absolutism v Rakousku býval vždy německý, nikdo neproveďe důkaz, že německou nebyla i ústavnost, jež nyní nastoupila "neurčitou dovolenou." Právě pro tento svůj ráz, jež neuznával rovnost ostatních německých národů této poloviny říše, ústava tato od samého počátku svého považována byla za specialitu ryze rakouskou, za něco, co se nedá a nedalo srovnati se s zřízením starokonstitučních států. Dle pojmu svého ústavnost má býti výrazem názoru většiny obyvatelstva, má býti skutečným rovným právem všech před zákonem; ústava císařská však již svými volebními řády většinu národů obracela v menšinu v parlamentu, a i tu ještě zvláštním tříděním vypěstila vrstvu zvláště privilegovanou. Proto všechna uplynulá doba této ústavnosti nebyla leč nepřetržitou řadou vyměkčovacích pokusů, jak zachrániti nadvládu německé menšiny obyvatelstva nad většinou ostatních národů, ač tito nesli stejně všechna břemena státní; proto způsobila nekonečnou řadu krisí tu ministerských, tu parlamentních, ne jednou i státních, jež všechny přýčily z téhož pramene: ze zvráceného poměru počtu obyvatelstva k počtu poslanců je zastupujících.

Tento stav zůstal i když Maďarům se podařilo zbaviti se dobrodružného schmerlingovské ústavy, ba on po události této se ještě zhoršil, protože menšina německá se domnívala, že tím snáze podčiní panovačností své neněmecké národy v "zemích a královstvích na radě říšské zastoupených".

Byly sice okamžiky, kdy zdálo se, že neněmeckí národové již již se domohou i na této sobě nepřiznivé půdě platnosti, ale i tu nutno míti na paměti, že to bylo spíše střídání se německých konservativců s německými liberály-centralisty, a že vlastní neněmecké at' nedíme "slovanské" většiny ve sněmovně poslanecké nikdy nebylo, ani dobu ministerstva hraběte Badena nevyjímaje. Zůstalť i po poslední opravě volebního řádu do rady říšské většina ve sněmovně poslanecké zabezpečena zástupcům německým — a to, co se nazývalo většinou za hraběte Badena, bylo jí jen pomocí tak zvaných katolíků a konservativců německých. Ačkoliv tedy tato většina nebyla a ani býti nemohla protiněmeckou, ačkoliv podle svého příslušenství národním byla dosti věrným obrazem mnohonárodním Rakouska, ba možno říci většinou opravdu rakouskou, péče nedopřáno jí vzniku za ústavnosti, jež chtěla zůstatí jedině německou. Uznáno bylo, že ona bouřící a násilností v parlamentě se dopouštějící menšina "jen Němcův" jest onen činitel, jež je určen k tomu, aby vtiskl svůj ráz veřejnému životu této poloviny říše.

Tak ještě nyní, v okamžiku, kdy tato ústavnost nachází se "na neurčitě dovoleně", "Fremdenblatt", jež činí se tlumočnickem sblíživých pokusů ministerstvem barona Gautsche podniknutých, okázale prohlašuje: "Němci provedli důkaz, že jsou schopni nejkrasnějšího odporu proti každému opatření, jež odporuje jejich národním pocitům. Zajisté už nenapadne žádná rakouská vláda, aby podceňovala toto poznání a i ostatní národové budou musiti býti nyní mnohem ostrážitějšími se svými nároky "na vrub" německý."

Co na tom záleží zmíněnému listu, že napsal v těchto větech několikou nepravdu? Tak hned a domnělém "důkazu, jež Němci provedli." Vždyť i "Fremdenblatt" se pamatuje, že většinu sněmovny dvakrát právě v tom okamžiku znemožněn byl postup, když "Němcům docházelo vtip", ba po druhé do konce "důkaz provedli" vlastně poslanci socialističtí. Stejně důkaz by ostatně provedli i ostatní národové, kdyby na př. se jevilo k nim jen tolik ohledů, jako k akci německé ve smíšeném území. A tento "zvláštní ohled" poskytl Němcům mnohem vydatnější prostředek, než jejich domněle ustrašené počty. Na vrub německý se národním ostatním v této polovině říše vůbec nikdy něčeho nedostalo — a to, co národním těmto po právu psaném i přirozeným náleží, toho budou se domáhati budoucně právě tak jako doposud, ať už to pocitům německým je vhod či-li nic!

Ostatně jest jmenovaný časopis se svými názory o posledních událostech, jež způsobily změnu vlády a výzamu jejich pro budoucnost vlády a ostatní národy dosti osamocené; podotýkáme pouze, že na př. všechny číselné listy evropské události ty posuzují zcela jinak, ba že dokonce o nich napsaly, že znamenají pro náš stát ztrátu veliké bitvy. Ať nahlédne na př. do posledního čísla "Figara" aneb "Nord" a sezná, že veřejné mínění Evropy nestojí tam, kde "Fremdenblatt" se svými výklady!

Ovšem ale poslední události na novo se osvědčilo, že ústavnost císařská jinou než německou nebyla a býti nemohla; a již pro tuto svou povahu nemohla vésti k uspořádání vnitřních poměrů v této polovině říše.

Kdo jest opravdovým stoupencem ústavnosti, nebude nyní po způsobu listů vídeňských líčiti hrůzy, jež přý nádejou, ale bude usilovati o to, aby došlo v Rakousku k nové, skutečné ústavnosti, jež by byla stejně dostupnou všem národům a jež by ideí rovného práva všech, dopomohla k vítězství.

Prozatím ovšem bude na neurčitě odročená rada říšská ve svých funkcích nahrazena bezprostřední činností vlády a panovníka a pro národy nádeje doba uvažování a přemýšlení nejen o tom, co bylo, ale především o tom, jak organizovati práci vnitřní, domácí, po dobu přechodní. Tu naskytne se zvláště pánům poslancům dosti příležitosti, aby zkušeností ve Vídni nabytých použili k nejhojnějšímu poučení národa, by mu bylo bezpečným vólkem oproti událostem nadcházejícím.

Tyto budou asi hojnější v oučích směrech, jež nespádají v obor tak zvané politiky vnitřní; zejména bude napínavým další vývoj poměru této poloviny říše k Uhrám.

Národu našemu po posavadních zkušenostech nelze míti nikterak za zlé, když nástupci svými se neukvápí v přlišné ochotě ani k pocitům "vítězství Němcův" ani ku případným dalším sblíživacím pokusům vládním. Nejsouť národní pocity našeho slovanského národa v tomto okamžiku méně tklivé a bdělé, než pocity Němců, a pro Rakousko mají nemenší význam, jsouce důležitou součástí pocitů slovanské většiny jeho obyvatelstva. Tuto většinu nebylo lze odčiniti nijakými prostředky ústavními, a jiné se neosvědčily, jako se neosvědčily do let šedesátých!

Nebudíž ani zapomenuto, že poslední události vrátily našemu národu úplnou volnost sympatií a antipatií a že německý zdejším samo se o to postaralo, abychom jimi náležitě podělili své přátele i odpůrce.

Národnostní otázka v Rakousku.

Článek "N. Y. Sun".

Z New-Yorker Listů.

Aby lépe bylo porozuměno přítomné situaci v předlitavském království, které k vůli krátkosti jmenuvati budeme Rakouskem, třeba je míti na mysli jeho podivné zeměpisné položení a národoslaví. Úladní jméno této polovice druhé monarchie je vlastně "království a země zastoupené v říšské radě", jméno, které samo o sobě nese svědectví úplného nedostatku organické jednotnosti. Panem Lawrence Lowellem, jež pečlivě studoval habsburské mocnářství, Rakousko je popisováno jako zbytek, pozůstávající ze všeho území, jež náleží Habsburkům v době smlouvy uzavřené s Uhry r. 1867 a netvořilo tenkrát část toho království. Země má velmi nepravidelný obrys, dotýkáje se na západě jezera Kostnického, zasahuje na severu do srdce Německa královstvím českým, natahuje jedno dlouhé rameno východně skrze Halič nad i přes Uhry a jiné rameno daleko na jih, podél pobřeží Jaderského moře.

Hrubý pojem o počtu různých národností v Rakousku může býti docílen ze skutečnosti, že při zahájení zasedání říšské rady bylo to shledáno nevyhnutelným odkládati přisahu v osmi různých jazycích. Tyto však uzavírají pouze malou část řeči a nářečí mluvících v zemi. Nicméně ale pouze pět z těch mnohých národností, které obývají Rakousko, jsou dosti důležité, aby vyvolovaly zřetelný vliv na politiku. Jsou to první Němci, kteří dle sčítání z 31. prosince 1890, čítají 8,461,580; jsou roztroušeni více méně hustě po celé zemi a převládají podél Dunaje a v provinciích bezprostředně na jih od něho.

Následující nejmenší národnosti jsou Češi (Bohemians or Czechs), kteří čítají 5,472,871 a tvoří většinu v Čechách a na Moravě. Potom přijdou Poláci, kteří tvoří hustou massu v Haliči; těch jest celkem 3,719,232. Na čtvrté místo měli by býti položeni Slováci a ostatní Slované, žijící hlavně v jižních provinciích, směrem k Terstu; tito s Chorváty a Srby čítají více než 1,820,000. Posléze máme Italy, kterých jest 675,000, bydlících v přistavních místech podél Jaderského moře a v jižních částech Tyrolska.

Každá z těchto pěti národností nejenom přejí si býti úplně svobodnou od nadvlády jiných, ale, je-li dosti silna, ráda by panovala sama. Nejmocnější, nejrovněžší a nejbohatší z nich jest německá, která předpokládá, že celé Rakousko jest, neb mělo by býti německou zemí. Ostatní národnosti ovšem neshodují se s předpokládáním, že Rakousko jest v podstatě německým. Nejdůležitějšími z neněmeckých obyvatelů, protože nejčetnější a nejučtější, jsou Češi z Čech a Moravy. Ti dříve byli oslabeni rozbroji ve vlastních řadách. Lidé střízlivých a aristokratických názorů, neb Staročeši, jak zváni byli, setkávali se se zuřivým protiventstvím od lidí prudších a demokratičtějších názorů, známých pode jménem Mladočechů. Pozdější byli na vrchu od r. 1890, kdy Staročeši svolili ku vyrovnání v národnostní otázce, jež neoblíbeno bylo v Čechách a nedalo se provést.

Mladočeši žádají, čemu říkají obnoviti korunu sv. Václava, což znamená jednotu Čech, Moravy a rakouského Slezska jako zvláštní království, spojené s ostatním Rakouskem pouze takovým svazkem, který nyní pojí k sobě Rakousko a Uhry. Stěžíují si, že za stávající vlády volební okresy jsou tak rozvrženy a parlamentární výsada tak upravena, že dávají hrozně nespravedlivou výhodu

Němcům; že Čechy a Morava patří daleko více nežli svůj díl daní vybraných pro všeobecné dobro předlitavské monarchie a dostávají velmi málo v náhradu a že František Josef jest prvním vládcem od Josefa II., jež nebyl korunován v Praze za krále českého, ačkoliv r. 1865 slibil podstoupiti obřad ten. Konečně, Mladočeši jsou zuřivě nepřátelští zahraniční politice duálního mocnářství, majíce hlavně na zřeteli těsnou alianci s Německem.

Je možno, že císař František Josef vyhověl by přání Mladočechů za znovustavení Čech ve starodávných hranicích jako polo-německé království, kdyby byl jist, že tím pochodí dělení skončí. On souhlasil by snad býti hlavou trojitě na místě dvojité monarchie. Předchozího příkladu takového zajisté vláda dovolávala by se jižní Slované a Italové a kdyby jejich požadavkům bylo rovněž vyhověno, samospráva nemohla by býti odepřena Polákům. Ale proč, můžeme se tázati, neměla by býti předlitavská monarchie roztrhána v konfederaci, v níž každá z pěti hlavních národností měla by vůči panovníkovi tytéž vztahy, jako nyní království uherské? Odpověď je, že Maďari poblíželi na takovou zkoušku své sesterské monarchie s největší nepřítelí a nedůvěrou, neboť příklad ten znemožnil by jim udržeti svoji vlastní svrchovanost v Uhrách.

Poslední království má svůj vlastní národnostní problém. Dle censu z 31. prosince 1890, Maďari čítají 7,426,730; Chorváti a Srbové, 2,604,260; ostatní Slované, hlavně v severních Uhrách, 2,565,285; Rumuni, 2,591,905; Němci, hlavně v Transylvánii, 2,107,177. V Uhrách pak ještě otázka národnostní spletena jest s náboženskou, kdežto v Rakousku čtyři pětiny lidí jsou katolíci. Maďari jsou asi z polovice protestanté; Rumuni náležejí částečně ku pravoslavné řecké církvi, a částečně k tak zvané spojené řecké církvi, dříve pravoslavné řecké, která splýnula s římskou církví, ale podržela si žeuaté duchovenstvo a liturgii v domácím jazyku. Slované v Uhrách jsou rozděleni v katolíky a v pravoslavné a spojené řecky. Mluvíce všeobecně, můžeme říci, že římskokatolická církev obsahuje pouze asi polovku lidu v Uhrách, druhá polovka rozdělena jest mezi protestanty a stoupence pravoslavné řecké a spojené řecké církve.

Až dosud Maďari, ačkoliv v menšině v království uherském, udržovali velikou převahu ve sněmovně poslanců, poněvadž znalost maďarské řeči byla jimi učiněna podstatnou podmínkou parlamentární výsady. Moci své použili k neutralizaci království a ku vyhlazení místní samosprávy do velkého rozsahu, vyjma v Chorvátsku, jež má právo spravovati značnou část záležitostí ve svém vlastním sněmu. Dle zákona maďarské řeči výhradně musí býti používáno v parlamentě, vyjma od členů z Chorvátska, kteří mohou mluvit svým vlastním jazykem.

Výsledkem mnohých prostředků předsevzetých ku zmaďarizování Uher je, že, kromě čtyřiceti členů z Chorvátska, Maďari drží nyní všechny mimo asi dvacet ze 453 míst ve sněmovně poslanecké. Jinými slovy, směr Uher o jednání s národnostní otázkou byl pravým opakem onoho sledovaného Rakouskem. Cílem byla tam nikoli konfederace, ale centralizace a vsřevování a cíl ten nebyl nikdy opuštěn, leč v případě Chorvátska. Úkol splýnutí jest však nedokonaný; dokonání jeho určeno jest pro přítomné a příští pokolení; a z té příčiny Maďari pohlíželi by s obavou a nepřátelstvím na dokonalé provedení konfederací zásady v druhé části habsburské monarchie."

JAK SE TO DOZVĚDĚTI.

Napiště obyčejnou láhev moem a nechte státi po čtyři a šest hodin usazenou na dně zmesaný oxidem železným. Jestli moe potřeby spodní prádla je i to důkazem o nedobu ledvin. Vlhké časté močení na moč neb bolest v zádech jest též příznakem dňkaz, že ledviny a močový měchýř nenalezní se v pořádku.

CO ČINITI.

Vědomí, jak často projevují, že Dr. Kilmer's Swamp Root, tento slavný lék ledvin splňuje plně každé přání odstranit bolest v zádech, ledvin, žate měchýře a močového ústrojí, přinášá a sebou dlevo. Lék tento upravuje bezbolestné močení, prudkou bolest při močení aneb též účinky následující po užívání lihovin, piva neb vína a odstraňuje nepřijemnou několikrát denně vstávání s hem nosi za účelem močení. Mírně a neobvyklé účinky Swamp Root lze bry pozorovati. Stojí vysoko nade všemi pro své závažné vyléčení i v těch nejnepříjemnějších případech. Jestli potřebujete lék, měli byste mítí nejlepší. Na prodej u drobníků, cena padesát centů a dolar. Tak pozoruhodné účinným se Swamp Root objeví, takže jestli chcete vlastnosti jeho zkoušiti, můžete obdržeti láhev na zkoušku a oběduku pošlou zdarma. Změňte se o Pokrok Záp. a zaštete svou adresu na Dr. Kilmer & Co., Binghamton, N. Y. Již ta okolnost, že nabídka tato nesled se v tomto listě, je dostatečnou zárukou.

Kterí tam koupili,

radí ku koupi jiným.

Čtete následující:

Saratoga, Ia. 22. list. 97.

Prohlédli jsme českou osadu Willow River a shledali ji za vhodnou ku všeobecnému rolničení a pěstování dobyteka. Willow River jest sluhou osadou. Nalezají se tam kostely, dobré hotely, školy atd. Půda v nově této osadě jest dobrá a vydá hojnou úrodu. Radili bychom všem krajanům, kteří pozemky hledají, aby se odebrali do Willow River. Mohou tu dostati dobrou farmu za málo peněz.

Koupili jsme v této nové osadě 160 akrů pozemků. J. J. Huresh, Wesley Haňuš.

Přijďte si prohlédnouti krajinu

a použijte naší nabídky.

Prodali jsme během měsíce listop.

Sto a jednu farmu

podél Saint Paul & Duluth dráhy a pamatujte, že zakoupení můžete 40 akrů pozemků za \$20 hotově a zbytek v deset dolarových ročních splátkách; akr po \$3.00.

Náš český jednatel pomůže vám vyhledati pozemek úplně zdarma.

Dopisy zodpovídány v řeči české; pte na:

JAMES KLUZÁK,
český výstřehovělecký jednatel
903 Globe Bldg., St. Paul, Minn.
smc na 903

HOPEWELL CLARKE,
Land Commissioner St. P. & D. R. R.,
ST. PAUL, MINN.
Hšt Dec. 31)

KLONDYKE

u vašeho vlastního krbu.

Nemusíte jezdití do Alasky k vůli zlatu.
Kupujte svá semena u

Shugart & Ouren

a sklizez z nich získanú přínosu
v m hojně peněz.

Zahradní
Polní
Květi-
nová. **Semena** Nejlepší jakost, nejnížší ceny.
Největší zásoby.
Dopíšte si o katalog a ceny.

Zásoby drůbežnické.

Prostředek k hubení čmelků, k zvýšení
nosnosti vajec, léky k drůbežnickým, mléč
kosti atd. v hojně zásobě. Dopíšte si o cir-
kuliře a seznam zásob drůbežnických.

Shugart & Ouren,
meth Semenu, Court St. BLUFFS, IOWA.

Věčný žid.

Není důla, kteréž by v romanopise-
ctví tak postalo všechny vrstvy čtená-
řů, jako "Věčný žid". Jest to román
světověznámý, který každý čte se zálibou.
Toto velké dílo, číta jící 1216 stran,
jest nyní k dostání úplné za \$1. Sešit
na ukážku pošle se ochotně zdarma
každému, kdo oň požádá pod adresou:

Knihovna Americká,
Omaha, Nebr.